

POSUDEK VEDOUcíHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta:	Bc. Marie Sejkpová
Téma práce:	Alternativy nepodmíněného trestu odnětí svobody
Rozsah práce	341 793 znaků vč. mezer
Datum odevzdání práce:	15. 12. 2021
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Simona Heranová, Ph.D. (po JUDr. Marii Vanduchové)
Oponent diplomové práce:	JUDr. Jiří Mulák, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma, které si diplomantka zvolila, je tématem velice aktuálním. Česká republika se dlouhodobě potýká s velkým počtem vězněných osob, přičemž tato situace je již řadu let podrobována konstantní kritice napříč akademickými kruhy, orgány činnými v trestním (zejména vykonávacím) řízení, kriminology apod. Tato kritika se odráží i v legislativní úpravě, a to právě v rozšiřování variant dosažení účelu trestní sankce bez využití tradičního trestu odnětí svobody spojeného s přímým výkonem. Na druhou stranu však zaznívají hojně v laické, ale nepřehlédnutelně i v odborné veřejnosti hlasy kritizující právě neukládání citelných, nepodmíněných trestů odnětí svobody (aktuálně zejména ve vztahu k trestným činům proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti).

Legislativní snahy o posílení ukládání alternativních trestů, případně vyřízení trestních věcí bez uložení tradičního trestu odnětí svobody lze vysledovat již několik desítek let nazpět, přičemž však v některých případech přinesly více škody než užítku, resp. se ukázaly být kontraproduktivními, v mnoha směrech pro nedostatečné zohlednění možností aplikační praxe. Častější změny legislativy však zdaleka nejsou jediným úskalím, které brzdí úspěšné využívání řešených alternativ a diplomantka tak velice vhodně upozorňuje na řadu dalších faktorů, se kterými je třeba při snaze pro účinné „alternativní“ sankcionování počítat a pracovat.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Obecně je otázka sankcionování komplexním a odborně náročným problémem vyžadujícím pro náležitě zpracování komplexní znalosti přesahující i do trestního práva procesního. Při zvoleném způsobu zpracování vyžaduje i určitý přehled o praktickém fungování trestní justice a také kriminologický nadhled. Téma je náročné i z hlediska rozboru právní úpravy, a to zejména s ohledem na časté, a to i recentní, legislativní počiny.

Diplomantka v práci vycházela z velké řady odborných pramenů, monografií, učebnic, komentářů, odborných článků, které vhodně doplnila i o četnou judikaturu a statistické zdroje. S prameny pracuje zdařile, adekvátně je parafrázuje, nepřejímá jejich závěry však nekriticky a v řadě případů předkládá vlastní, stručně odůvodněné hodnocení a závěry.

Ač v úvodu práce výslovně nedefinuje užití vědecké metody, jsou v práci zřetelně zastoupeny metoda deskripce, analýzy, syntézy, indukce, dedukce i komparace.

3. Formální a systematické členění práce

Formální členění práce je přehledné, dělení logické a maximálně třístupňové. Odpovídá doporučené šabloně.

Diplomantka zvolila dobře funkční, přehlednou systematiku a předložila text konsistentní, čtivý a přirozeně se rozvíjející. Jednotlivé kapitoly jsou smysluplně děleny, přitom navzájem logicky navazují.

V práci se po krátkém úvodu nejprve věnuje v první kapitole obecně pojmu trestu, jeho účelu a funkcím a historickému vývoji k těmto otázkám. Následně představuje úzce související, ale do jisté míry samostatné otázky koncepce restorativní justice, Probační a mediační služby, k čemuž samostatnou podkapitolu věnuje činnosti Probační a mediační služby, stranou pak neponechává i obecné alternativy k uložení trestu v podobě například upuštění od potrestání či odklonů v trestním řízení. Na to v závěru první kapitoly navazuje představením termínu alternativních trestů, stručné historii jejich právní úpravy a nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Kapitoly druhá až šestá mají jednotnou systematiku a zaměřují se již na vybrané druhy trestů, a to podmíněné odsouzení (včetně podmíněného odsouzení s dohledem), trest domácího vězení, obecně prospěšných prací, peněžité trest a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Tyto kapitoly pak jednotně dále vnitřně dělí na právní úpravu, přeměnu (připadá-li v úvahu), výkon a využití v aplikační praxi u každého z rozebíraných druhů trestů. V závěru práce pak v obecné rovině shrnuje svá zjištění.

4. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Diplomantka v úvodu svůj cíl vytýčila tak, že jí je podat bližší přehled o vybraných alternativních trestech a jejich využívání v praxi. Takto vymezenému cíli diplomantka dostála.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Automatická kontrola textu míry podobnosti vykazala výsledky běžné v odborných právnických textech. Napříč textem z hlediska jeho systematiky i obsahu je zřetelný autorský záměr diplomantky, jakož i její vlastní názory a hodnocení. Práce tak nevzbuzuje pochybnosti o jejím vlastním autorském přínosu.
Logická stavba práce	Velmi zdařilá. Text je konsistentní, čtivý a přirozeně se rozvíjející. Jednotlivé kapitoly jsou smysluplně děleny, přitom navzájem logicky navazují.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Výborná. Diplomantka reprezentativní počet pramenů, na které řádně odkazuje v bohatém poznámkovém aparátu, zúročila v plynulém textu, v němž se získanými informacemi pracuje tvůrčím způsobem, na závěry a zjištění jednotlivých autorů navazuje vlastními hodnoceními a polemikami s přiměřeným respektem a zároveň přesvědčivým odůvodněním vlastních závěrů. Ojediněle vychází ze starších pramenů, aniž by to mělo adekvátní odraz v textu. Do textu vhodně začleňuje i judikaturu, u které však nerozlišuje, zda jde

	o soudní rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Cizojazyčné prameny nevyužívá, přestože by zahraniční komparace i zdroje byly jistě přínosem předložené práce, diplomantka se otevřeně v úvodu práce zaměřuje na domácí právní úpravu a praxi a s ohledem na komplexnost zpracování v souladu s tímto cílem a rozsah předložené diplomové práce v jejich absenci nespátřuji vadu.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Velmi dobrá, zejména s ohledem na průřezové zaměření na dílčí problematiky u řešených druhů trestů v kombinaci se zobecňujícími závěry diplomantky.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Po formální stránce je práce přehledná. Pro přehlednost u statistických zdrojů jsou využity tabulky (v textu práce i v příloze). Na několika stranách není text upraven „do bloku“ (např. str. 42, 71).
Jazyková a stylistická úroveň	Celkově jsou jazykové a vyjadřovací schopnosti diplomantky na výborné úrovni. Text je odborný a informačně bohatý a přitom čtivý, adekvátně vypořádaný. Jeho finální redakce byla důkladná a je tedy až na pár výjimek prostý překlepů, pravopisných chyb a jiných častých nedostatků.

5. Vyjádření k práci

Diplomantka předložila práci z hlediska svého rozsahu překračující předpokládaný rozsah diplomové práce. Nutno však říct, že všechny jeho dílčí části mají své opodstatnění, jsou zpracovány důkladně a s rozmyslem. Práce je prostá opakování či nadbytečně dlouhých popisných částí, které by v systematické práci nenalezly své uplatnění. Nejde tedy o nedostatek předloženého textu.

Diplomantka v práci prokázala schopnost zpracovat rozsáhlé množství vstupních zdrojů v souladu s vytýčeným cílem do uceleného, odborného textu, v němž se s poměrně náročnými, právními, kriminologickými a do jisté míry i sociologickými otázkami vypořádává pečlivě a podrobně, aniž by uhýbala od ústředního, trestněprávního zaměření práce. Jen zcela ojediněle, mimo ústřední téma, se dopouští pár zavádějících zjednodušení [např. v případě, že mladistvý jedná v omluvitelném právním omylu ve smyslu § 19 odst. 1 TZ, nelze upustit od uložení trestního opatření, jak s odkazem na § 11 odst. 1 písm. b) ZSM diplomantka na str. 28 uvádí, neboť v takovém případě nejde o trestný čin (provinění) pro nedostatek zavinění, dále si nejsem jistá, na základě čeho dospěla diplomantka k závěru, uvedeném na str. 47, o zpřísnění trestní represe u krádeže v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. oproti jemu předcházející právní úpravě]. Zcela přirozeně napříč textem pak upozorňuje na řadu souvisejících praktických úskalí, z nichž některá jsou průřezovějšího charakteru, jiná naopak spíše dílčí, přesto však do tématu dobře zapadající. Při obecných popisech poukazuje v konkrétních souvislostech na vhodnou kazuistiku a řešená dílčí témata rozebírá komplexně a do hloubky v rámci omezeného rozsahu práce (neopomíjí například otázku přiměřených

omezení a povinností apod.). Oceňuji, že v částech práce zaměřených na situaci v aplikační praxi diplomantka od zjištěných problémů neuhýbá, analyzuje je a zaujímá k nim vlastní závěry.

Projevuje se to zejména v jejích zobecňujících závěrech, které na podkladě rozboru jednotlivých dílčích témat zaujímá a které považuji za validní, racionální a vyvážené. Vyzdvihnout tak lze napříč prací v adekvátních souvislostech kladený akcent na to, aby pro efektivní zapojení obecně žádoucích alternativ k nepodmíněnému trestu odnětí svobody byly tyto sankce ukládány uvážlivě a vhodným pachatelům, význam Probační a mediační služby, problematika časté změny právní úpravy v kombinaci s přirozeným konzervatismem orgánů činných v trestním řízení a řadu dalších. Její hodnocení, ke kterému přistoupila promyšleně s respektem ke komplexnosti problému, a nikoliv za každou cenu negativisticky, tak považuji za velmi přesvědčivě odůvodněné a mající v předložené práci dobrý podklad.

Dílčí výhradu bych vnesla vůči ne zcela přehlednému a jednotnému zohlednění platné právní úpravy (případně obecně vůči některým popisům změn řešené právní úpravy), která v některých pasážích textu poněkud splývá. Jde zejména (ale nejen) o otázku náhradního trestu u domácího vězení a obecně o (správném a nevyhnutelném) zohlednění novely č. 220/2021 Sb. Na druhou stranu oceňuji, že se doktorandka četným a mnohdy svým významem zásadním (byť zdánlivě drobným) změnám právní úpravy věnovala v přirozených souvislostech a neomezila se na strohé, v textu dále nevyužité, vypočtení takových změn. Obdobně by pak hledisko časového vývoje mohlo být bráno více v potaz tam, kde při popisu aktuálních trendů v textu vychází diplomantka z více než 10 let starých zdrojů (viz například poznámka pod čarou č. 220, č. 309 apod.)

Rozebírané téma skýtá ještě řadu dalších otázek, kterým by bylo možné se věnovat (např. otázka časové působnosti změn právní úpravy přeměny apod.), stejně tak by nepochybně bylo velice přínosné zahraniční srovnání. S ohledem na široký záběr, hloubku provedené analýzy, promyšlenou systematiku by však již pro tato další témata a jejich rozbor nebyl prostor a předloženou práci tak považuji za velmi zdařilé zpracování zvoleného tématu.

Předložená práce je tedy způsobilým podkladem k obhajobě.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji
Navržený klasifikační stupeň	1 - 2

Při obhajobě by diplomantka mohla vyjádřit svůj názor na přínosnost novely č. 220/2021 Sb. z hlediska role Probační a mediační služby při dosahování účelu alternativních trestů.

V Praze dne 12. 2. 2022

Simona Heranová
vedoucí diplomové práce